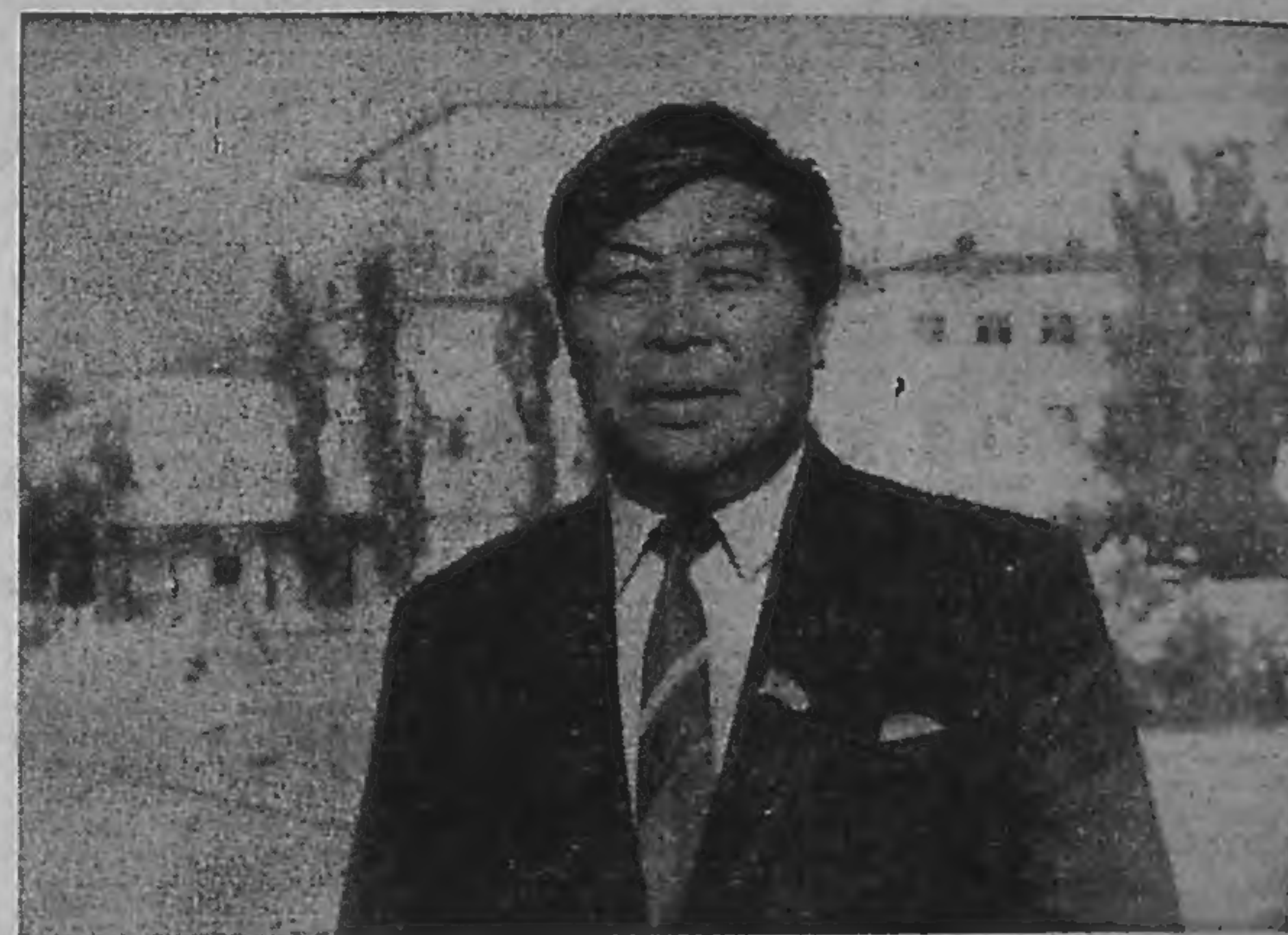

«ХУРГ ХУУЧАРН»

Хот-хоолын программ

●ВИЧ—инфекцин төрөр

«МАДН ЭЛСТҮР КӨДЛХЭР ИРВИДН»

Республикийн ВИЧ-дүтхлэ. Сергил шар чирэтэ, инэмсэр нутаг, төгрөг нутаг тол-бата, наран өргчкис көвүн иньхад, коридорар гүүж йовсиг эмтин түрүнд энэ би туга. Ут коридорар хурдал гүүж йовсиг көвүн зогса уга, өмөр нурита, цал буурл сах-ла болч чиги шамдана залу-нин нарт һародн, байрта бөөдлөһөр терүнд наалж ода. Сах-кингларнь наалад хоорн инэддэд кабинета орж ода.

Энэ кемби? —гяхла, —Кристиан Хансен, Америкас ирсн эмчирин негнь, —гич ВИЧ-дүтхлэни ахлал Д. В. Салакиева цөөлжэ өгэ.

Төрүн кабинетд телефон жинилэ, Дина Вадмаева терүг алад кесн күүндэрин тини бола. — Не, тана гич-чиртэ ямаран? —Нам бичэ кел. Өрүн эртэс авч засо утаһар, үзүн хотан чиги уул-го ора асхи күртл нөдлөх.

Көдлжэ эмтнэ көдл орад-до невич ооран һарал, Америкийн эмчир йнж көдл-гичн хажууһаһа хөлсүв ги. Һад, хойша бөөх кабинета ора. Жеймс Олеске бичин көмүг һартан алад, терүнд наалад орж ода. Инэдн, шот-лһн. Халымгаһар нег чиги үт медал уга, орсаһар нег-хоёр үт келдг, тер саамд би-чкүүдн келдг зөвөр сөөнөр медал бөөдл һарв.

Нааран ирсн цагт Кристиан Хансен бичин көвүнэ наад-жасиг үзүв. Энти стресс тө-лһн эс гич талдан юн бол-жамби? —гич психолог б-лн социальн гигиена эмч Стивен Торнелсенас сурув.

—Терн чиги бөөнэ. Зүг эмтин түрүн, наалсн цагт бичин күүнэ бульчигнь сүл болод йоста бөөдлһн ил үз-гднэ. Эс гич йнж инэр гема авалгасинь медж авхар наа-лн келднэ. Болв фонендоско-пар сонсн цагт, цогц-мах-мудын шинжлсн цагт кү-үнд көндрх зөв уга.

—Та сурчасн цагт боли өлгө цагт ямаран психолог-дын үүдөрмүдөр һаравэ кеһад шунмаһар олзлжа-хан келж өгтн.

—Эмтин түрүнд цуг бээ-сн гуманистическ психолог-дын үүдөрмүдиг хөлөһөд, нөдлмштөн кергтэ селгүдиг алад олзлжавидн. Дөкөд, психоаналитикудин, энзи-стенционалистирин.

—Сартр, Камю бишир? —Үлтүрлх, Габриэль Мар-селлин үүдөрмүд авч болна. Советин номтирас болхла Макаренко. Энти өчн бич-дүдтэ келснэс иштэ уйи пага психологийг йир сээ-нөр медал.

—Социальн халхар хам-гин түрүнд ямаран термү-диг халх кергтэ? —Йнж мана эмчир көдлжэ-

хиг та эврэн үзвт. Гемтө өмтнэс өдл уга, ээллэ күүн-дн шоглад, ил һарарн эднэ цогц-махмудын шинжлнэ Ахрар келхл, ВИЧ-инфекцита күүнэс ээх керг уга. Йирин бөөдл-жирһлд гемтөн, эрүл-дорул күп йилһл уга хамлан бөөх кергтэ. Дөкөд, гемтнэс иштэ күүнэ седклһн зовжах цагт һундахд дала үг керг уга. Зармдан зөрвксн халгт чиги эдигг үүмүлнэ. Тер учр деерас тини күүнэ бөөхлэ-рин йир һольшг бөөх кергтэ. Талдана келхл, мадн хоорн-дан күн көвтөһөр бөөх зөвтэ-видн. Гемтө, эс гемтө чиги, эмтин түрүн күн гисиг мадн мартх зөв уга.

Нанла күүндсн цагт Сти-вен Торнелсен илар нудид хөлөһөд, һарарн, цогцарн үзүлөд келнэ. Терүнэ келсиг нам англ кел медалг уга күүнд сөөнөр медалг гисиг бийәри медал авла.

—Манад дуланий? —Оо..., тини халун нанд таасгана!

—Селвг өгч болхий? —Өгтн, өгтн!

—Тини халунд хар үс уухни ормд халун цэ уух кергтэ.

—Ээ, мел чик, тана хал-ымг цэг би уулав, сән, цэ, намд таасгав, —гич келн сергил бөөдлөһөр инәһөт талдан бичиниг хөлөхө С. Торнелсен һарв.

ВИЧ-дүтхлэ би ирсн цагт бичинтэ нааджасн Кри-стиан Хансен, невич серг-хин төлө һазааран һарв. Эн эмчин ахр завсиг олзлж кергтэ гич күүндэрин эклжэ-нөв.

—Одахн нег газетд соньч зөг барлгдл. Өргимжтэ орн-нутгудт, тер тоод Америкад өлгө цагас авч СПИД гемтэ-эмти тооһарн байрх, өрг-лттэ биш орн-нутгудт, үлгүр-лхд Африкийн тивэр, тини эмтин то зөвөр өсч гич кел-гдженэ. Энүнэ тускар эврәнн тоолвран келж өгтн.

—Эврәнн орн-нутгин тус-кар келж өгсүв. СПИД гем-тэ эмти Америкад тооһарн байрхн уга. Юнгад гихлэ, наркотик олзлгдг эмти манад цөн биш бөөнэ. Терүн деер, сул бөөһөд дасчкис эмти тини харшлтыг ахр цагт бийән харж авчн гисн амр биш йовдл. Эн учр деерас аагдсн өмшгтэ гемин тарха-лһиг ахр цагт зогсалһн гисн-ти зөвөр һарн төр. Зүг тана-хс СПИД-иг Америкас өмө зогсахт.

—Яһад, юн учр деерас, ямаран эв-арһар?

—Тингж келдгм учрта, Эмтин түрүн, энти нег һаарт гентин падрсн гем. Болв цаглан илдкж, өдгө цагид эмүүллһнэ бүслүрт авгдсн хөөн эн өмшгтэ һулит унтрж олхн маһд уга.

—Эмч Хансен, манад учрсн йовдлын тускар эклэд келх-ларн, юн учр деерас Элстд тини гем һарсна тускар эв-рәнн ухан-тоолварн хува-лцт?

—Миниһар болхла, халы-д-рта цуснас көлтэ гем тар-хагдсн. Зүг өдгэ цагт эч халхин булг бат бүрткһнз авгасн. Гем халыдсн тана цуг эмтиг нарт-деллэд бөөх хамгин сән эмөр эминжөнө-дн. Эн учр деерас танал цаарандн ВИЧ-инфекц тар-хагдхн уга гич би тоолжана.

Аш сүүлһн эмч Жеймс Олескед цөн сурв өгхин тө-лө кезэ сулхлын күдлөжөв. Яһад болч чиги эн эмч э-мтин түрүнд бичкүднн ВИЧ-инфекцин эмүүлһ эклэд, темдгтэ күдөмжтөһөр амр биш кергән ижжнэ. Зүг те-рунд кинһөн авч чиги зав учрсн уга. Бичкүдиг шин-жлһн, эднэ эх-экирлэ күүнд-лһн, мана эмчирлэ селвлцлһэ —цол уга гисн эн. Ж. Олес-кен орчулач, Америкас ирсн халымг А. Иванчуков кабин-етас һархлан, көшсн бөөд-лһн үзлэ.

—Мадн нааран көдлхэр ирвидн, амрх цол уга, —гич Жеймс Олеске келв. Эднэс үлгүр алад цуг мадн тингж көдлһн йһна гич тер цагт би ухалув.

ЖЭВЭН Төлө.

●Съездин туск ухан-тоолврмуд

ЭДЛ БИШ ХОЙР ХЭЛЭЦ

КПСС-ин XXVIII съездин эклиг ма-на орн-нутгин олн-эмти пугтан күлэ-жэсинь мадн меднэвидн. Эн кем ода ирчкис бөөнэ. Съезд эклэд цөн өдр көдлжәнэ. Зүг эмти партин эргидк кү-үндвэрн, терүнэ эндрк боли иргч бөөд-лин туск үүмәһөн байрулх биш, улм өөдлүлжәнэ. Энүг мадн барас, теле-үзгдлэс эс гич һаза күүндсн эмтнэ үгмүдэс меджөнөвидн.

Партиг дөнжөх, терүнэ керг-үүлдврмүдтн, нег үлү ода болжах КПСС-ин XXVIII съездин көдлмшт иткж бөөх эмти дала, болв олн дунд энүнэс ондан хэлэцтэ, ухан-тоолврта, итклән геесн бас бөөнэ. Тегэд парин туск съездин көдлмшэс ю күлөжөхин туск нег-негиләри эдл биш учр-утхта хойр ухан-тоолвр мадн барлжана-ви-дн...

НОХАЕВА Роза Менкеновна, бичкүднн 1-ч тойгта яслин сурһмж-лач, партийн биш.

Така сарин хойрт эклсн КПСС-ин XXVIII съездин көдлмшэр эндр өдр эс соньмсжах күн уга, гич би тоолжана. Энн медгдженэ. юнгад гихлэ, партин, нег үлү орн-нутгин иргч хөвин туск төрмүд күн болһна ухаг боли седклг үүмүлжәнэ. Зөрмн ондарулһна керг-түрүн өдрмүдэсн авч иткжэсн уга, зөрмн болхла, эклэд иткж, зүг тави жилин ашмудын авад хөлөкөд, итк-лән геесж, зүг тер бийнэ эмтнэ ик зунь ондарулһна кергиг дөнж, терүнд ижжәнэ. Тегэд эклэд көдлжөх КПСС-ин XXVIII съезд эн сүл ухан-тоолврмуд

зөвтөһинь мана орн-нутгин цуг эмтид медал зарлх гич би ухалжана.

Тави жилин туршт мана парть ик чинртэ, гингн биш ондарулһна эн кер-гиг күсөж йовна. Болв партиг мууру-лх, дор орулх, тер тоод тас уга кех саната олн зүсн жисэдин элчир дөврж бөөхн мадид ил. Тегэд, кемр комму-нистр партилетан өгөд, партин зерг-ләнэс һарсн йовдлмуд учрсн сонсн цагт икэр үүмхн биш, гич тоолжа-нав. Юнгад гихлэ, энти партин эврэ цеврлһнэ йирин йовч. Съезд деер болхла, тини коммунистирмуд илдкж, партиг теднэс цеврлж, тоомсринь улм батлж өөдлүлх зөвтэ гич санжана.

Нер усан келсн уга. Партийн биш бөөсидән байрлжахан нуухшв. Һашута болвчн, зүг зөвтэ үнән келжәнэ.

Парть гиснтн юн болжахмб тана тоолврар? Миниһар болхла, илдән парть уга, зүг партин һардачнриг мана парть гинәд тоолжана. Келхд, эгл коммунистр партин жирһлд орлжэ эврэ зөвөн олзлну? Уга. Тегэд чигн цуг мана олн-эмтиг боли орн-нутгиг цуг мана олн-эмтиг боли орн-нутгиг чик седкл уга, тоомср уга һардачнр-коммунистр иим күнд, зөвлгтэ жирһлин захур авч ирсн эн.

Ода болжах КПСС-ин XXVIII съез-дас олн ю күлөжөхинь би меджәхшүв. Зүг би эн съездин көдлмш бас хуучн хэләд бәрж давх гич санжана.

ПАТАН Валентина, мана корр.

редакция
ИРСН
Бичгүдэс

Цугинь медх зөвтөвидн

Эн жилин моһа сарин 14-д барас һарсн «Советская Калмыкия» газетд күндтэ Туван Доржин өгсн интер-вью барлгдла. Терүг ойнаг тавж умшув. Терүнд Ту-ван Доржин босхон термуд намаг соньмсул. Миниһар болхла тер термүдиг бурхн-шажд шугат олн боли хур-дын совет халх зөвтэ гич сандна.

Үлгүрн, Элстд тосхлх хурл «Чойд шадут Ченхор-мичт» гичт нег үүхми гич Туван Дорж келв. Хурлын нериа тускар эн келнэ чиги эөнһөрсн уга. Шин хурл иим нег өгилһн би эөнһөржәхшв. Бас тер мет мана республикийн олн эмти өгилһн эөнһөршгтэ гич би сач-жалав.

Урды, Халымт 30-ч юл күртл «Чөөрөн хурл» үүл-жэсн Ламзанин дүтхл болж энд халымг теегин булч болһнас келч ирж буудисн юм дасж, гелдүг болж бич. Тегэд Элстд тосхлх шин хурал «Чөөрөн ху-рл» гичт нег өгилһн би сандна олн өгилһн. Олн аһж-чирлһн, эднэ келсн иткжэ гич сандна.

Дөд Зял-Палата бумо тосхлһн гисн тар босхл-да. Энүнэ үүдәврәс нааран дала цаг давж ода. Номтын нери терски хуучн һазртн халһлгдсн болх гич санд-на. Миниһар болхла сталинск эрк шиллһнлэ харһад эмнәс халһсн «Чөөрөн хурлын» багширт бумб тосхлһн гич сандна.

«Халымг үнн» газетд һарсн материал умшал би эн жилин лу сарин 23-д Туван Доржин нерид бичг бич-лэв. Тег бичгт хурн, ода күртэ ирәд уга. Газетд ма-териал бичсн автор Элстин хурал учидг дуту-дундсн тускар экләв. Би болхла эврәнн бичгтан хурлын совет-мүдүлж, тегэтин статьял тандлүлж, хурлын финан-сә бөөх олн медалһн гич бичлөв.

Сүл итг банд өмө медалжәхш. Хурла ямаран термүд тандлүлж, иткжэ орж ирсн мөчтә йнж олзлгдсн-дә, иим тосхлжәх хурал мөчтә һаргажәхн, аһ-дә, үүс мөчтәх Бүгүн шәһәд.

●Эрәсән Компартин ЦК-н гешүнд сунһгдв

Шинд РСФСР-ин Компар-тин тогтагч съезд болсиг ма-дн дунар меднэвидн. Эрәсән коммунистирин ик зумь РСФСР эврэ коммунисти-ческ партыта болх зөвтэ ги-сн невич бөөдл-жирһлд тох-ралд. Эрәсән партконферен-ц гич хурагдсн хөөнн тогтагч съездин нег зүүсн, партийн форумин көдлмшт орлчг үр-вр Ики-Бурульск района А. Пюрбеевин нертэ совхо-ни машин залач Сергей Лиджиевич Вадмаевд кел-дл.

Халымг тандчнн коммуни-стир анула тини зөв өгилһн учрта. Сергей Лиджиевич олн жлл партин ээргәнд бөөнэ, күч-колснэ өдөн кү-цәмж бәрж келнэ. Тер тәлэ-лән эн һуран орденар боли кесг медалмүдәр ачлгдла. Района күч-колсчир өнүг Халымг АССР-ин Деед Совет-тин улснн депутатад сунһв.

РСФСР-ин Компартин тог-тагч съезд болхн өмө өр-гил Халымг тандчнн партийн конференц деер болхла де-легатир С. Л. Вадмаевг РСФСР-ин Компартин ЦК-н гешүнд орулх селвг орул-гдла. Тегэд Сергей Лиджи-евич Вадмаев тогтагч съезд деер РСФСР-ин Компартин ЦК-н гешүнд сунһгдв.

ЗУРГТ: С. Л. Вадмаев, У. Кнтяевин цонсн зург

ХАЙГАРН ИРСН УГА...

Советск

Бола энтн — автономн, об-ластин һаарт учрсн чиниртэ бөөдлин нег учрн мөч. Тал-дан, бас нег баһ биш чинир-тә тәһн — тосхлһн болч

Союзар

П ОЛИВИНИЛХОРИДН пластизолдир кесн бичк-дүдн наалһа эдл-аху аалһ-на оргамудыг чигн, олн эм-тин тини хурал мөчтәхш. Тинг-лэ

һарһгасн, тер эварһиг олз-лх зөв орн-нутгин Минздрав өгч. Бола пластизолд дегд му чинртөһөр негдөс калтә тини, эмингтә бөөх тосгә. На-

Эд-тавр төрөчнрт

●Республикин

фермсэр

Малын болн шовудын мах белдлнн

Республикин колхозмуд болн совхозмуд государствад мах худалдана өрөл жиле зураһан 139 процента күцэв. Зурһан сарин дотр зура деер 5 минһин тонн махн үлү худалда. Эн жилд илдн жилинһас мах белдлһнэ йовуд 19 процентд эсв. Каспийск районн махна фермсин көдлэчир саянар келдн. Эдн өрөл жиле зураһан 2,5 холванд күргж күцэв. Яшалтынск, Яшкульск, Октябрьск, Малодербетовск, Городовиковск, Целилин районн махна фермсин көдлэчир өрөл жиле зураһан 142—149 процента күргж күцэв. Приютненск болн Сарпинск районн эдл-ахус илдн жилинһас мах нкэр худалдана. Яшкульск болн Городовиковск районн махна цекни көдлэчир бас саянар көдлжана.

Каспийск болн Малодербетовск районн колхозмуд болн совхозмуд эн жилд илдн жилинһас татуһар көдлжана. Приозерн болн Юстинск районн малчир илдн жилин үзмжэс дааж чаджаш.

Үс белдлнн

Республикин үснэ-товари фермсин көдлэчир государствад үс худалдана зураһан 107 процента күргж күцэв. Өрөл жиле зураһар государствад 23,9 минһин тонн үс худалдн ормд эдн 25,6 минһин тонн үс худалда. Эс гиж өрөл жиле зура деер 1,7 минһин тонн үс худалда. Үс худалднр илдн жилинһас 4 процента эсв. Городовиковск, Яшалтынск, Приютненск, Каспийск болн Приозерн районн эдл-ахусн зура деер 8—16 процента үс үлү худалда. Юстинск района эдл-ахус өрөл жиле зура деер 105 тонн үс худалдн йовал байрдулжана. Ики-Бурульск, Приютненск, Юстинск районн эдл-ахус государствад үс худалдана.

Өндг белдлнн

Государствад өндг худалдана өрөл жиле зураһан республикин шовуд эсхичир 117 процента күргж күцэв. Бола тер байн илдн жилин эн келдэ худалда 4 процентд байр.

Ноос белдлнн

Эн жилд республикин ноос худалдана өрөл жиле зураһан 117 процента күргж күцэв.

КЕ ХУВЦ ӨЛГНЭ

Юм өлгх дасж авхар бээх Элст балһсна күүнд улс күцлән күрхнэ маһд уга. Хотл балһснд хувц өлгх даслһар кесг кружокмуд үүлджана. Үлгүрнэ, нег тним кружок балһсна профсоюзмудын культурин Бээшнд кесгэс нааран көдлжана. Юм өлгдиг дасж авхар бээх амтн хурвн сарин туршарт долан хонгин дунд хойр даж сурһульдан ирэд эрдмн дасж зовта болжана. Келхд, эн халхар үүлд-жэх кружокд ут турштан 25 күүнд күн бээх. Тедниг байн дамшлт хорһасн, хартан йир эвтэ-довта эрдмч Надежда Степановна Круглова чадмгар харджана.

Хамгин түрүнд минн кружокин сонсачир юм өлгднэ эхлэдэ танылдн. Эн кичэлмуд деер теди оли зүсн бүтүслэ танылдн дееран теднэн өлгж үзнэ. — Гиж Надежда Степановна цээлжэ өгчана. — Дарук девсигд бидн өлгднэ бүтүснн техниклэ танылжэ эн туст кертэ дамшлт бас авнавидн. Аш сүүлднэ мана сонсачир схемар юм өлгж үзнэ. Эн туст бидн, багшир, кертэ болхлахн тедидион некд болнавидн. Тер мет эн заньтастан бидн юм өлгдг машинлэ бас танылжэ, дарунь терүг тустаһар олз-навидн.

Минн төлэ эн хойр дундур сар тус угаһар давсн уга, гиж герн халадг күүнд күн Г. П. Маркосян келжана. — Эн заньтадан багш Круглован дөнгөр, би ачир-жичиртэн кесг махла, өөмс өлгж өгв.

Күүндарт «Калимвострой» негдлтин инспектор Т. Г. Борцова бас орлца. — Мана багд оли зүсн көдлмшин элчир сурчана, — гиж эн нелжана. — Энтн эмчир, багшир, худалчир, герн халадг күүнд улс болн нань чиги. Күн болһн уртэ-садта, ачир-жичиртэ амтн болжана. Тегэд чиги теднэ олаж авсн шйн эрдм теднэ өрк-бүл болһндн туста болхнэ маһд уга.

ЗУРГУДТ: (деер) кружокин хардач Н. С. Круглова сонсач Г. И. Пиненко хойр; сонсачир Г. П. Маркосян болн Т. Г. Борцова дарани кичэлдн.

Р. Астахован цоксн зургуд.

●Интернациональн коллективд

ҮҮРМУДИН ДӨН-ТҮШГЭР

«Калимвострой» негдлтин 3-ч ПМК-д кесг жилмудин туршарт Геннадий Шунчаев толһалжа комплексн бригадын коллектив сан күцөмж бэрж көдлжана. Эн жилин түрүн өрөлд чигн эн коллектив сан ашмудт күрв. Сар болһн эдн зураһан 120 процентд давулж күцэв. Тосхлын площадкд бээх көдлмшиг цугтаһлнн гишн эдн бийсн күцэв. Зүт электромонтажн болн сантехническ көдлмшиг эднэ төлө субподрядчикүд күцэв. Балһсна дорд үзгин промзонд механизацнн заллтын производственн баз тосхлһнд. УПТК-н модуль болн ОРС-ин баз тосхлһнд, зурһадгч микробайонд амтн бээдг гермудин улсүүр тосхлһнд эн коллектив көдлмшин болзгасн урд күцэсн. Ода эн бригад легц кесг оли объектед көдлмшин күцэжана. Эднэ тосхсн 140 ормта бичкдудин сад эдлэрт орулхдан белн бээвэ, сурһулин курсовой комбинатин бөөрнд эдн капиталын лсвр келжана, универсальн базит тосхжана.

Бригадын ханьд 25 күн көдлжана. Ик зунь баһчүд. Тер бийнэ эдн цуһар өөдөн көдлмшиг мергжлтэ специалистр болж тоолгдн. Тед-

нэс кесгн хойр-хурвн эрдм дасж авсн бээвэ. Күч-көлс бүрдэлһнэ левшлтэ не-янзл — бригадн подрядт коллектив орж көдлжана. Ода эдн көдлмшин дигтэ-даратаһар күцэһэд йоста кевэр кыл дееран ишкэд авчн. Цуг эн көдлмшиг бүрдэлһнд тавн күн ханьта бригадын совет ик нилчэн күргжана. Күч-көлснэ орлцлтын коэффициент олзлгдснэс авн көдлмшичир эврәнн күч-көлснэ төгсгч ашмудар соньмсдг болв, теднэ даавр темдгтһар өөдлэ, күч-көлснэ дисциплин лсрв. Хамгин холлгчн болхла — амтн сн жалв авдг болв, күч-көлснэ харц өөдлэ.

Бригадын ханьд оли зүсн келн-амтн көдлжана. Интернациональн коллективд нилегн өрк-бүл болж ам-эзмн түшлэж халымгуд, орсмуд, узбекмуд, дагестанчир көдлжана. Цуһар саянар көдлг болв чиги теди дундас чолучир Валерий Мещянинович, Юрий Музраевич, Михаил Шеховцович, Вячеслав Абушаевич, ханнач Василий Абушаевич онц темдгжк болхмн.

Нилегн коллектив бүрдэлһнд терүнэ бригадир Геннадий Шунчаевич цуһар онц темдгжк. Чадиг хардачин

нилчнэ бригадын күцөмжэст ил үзгджана. Эн күн 3-ч ПМК-д 1984 жилэс авн ирж көдлжана, коллективд йоста кевэр өөдөн тоомср эзлжана. Урднэ эн кооперативн техникум төгсөсннн хөөн «Калимвострой» базд көдлжасн. Товаровед болхн ормд Геннадий йерта тосхаж болв. Тним шүүвр кехд энүд урднэ 23-ч ГПТУ төгсэж чолуч болж көдлсн дамшлтын дөнгөн күрснэ лавта. Шин коллективд баһ наста көдлмшич йир шулуһар илгдв. Дисциплин барлһит болн көдлмшэс хооран хардгог бичкнэсн авн эн дасмн. Тегэд чигн негдгч участгин коллективн терүг бригадирт сунһв. ПМК-д көдлсн цалин туршт администрац энүг кесг дөжк мөрэлсн, 1988 жилд «СССР-ин Минвотхозн йилһнэ сан көдлмшич» гидг күндтэ темдгэр эн ачлгдсн.

Нүүрлгч бригадирин тускар эн участкин прораб Борис Султанович Оспанов кесг снч үг келнэ. Геннадиг эн тавн жилин туршт медлэ, Шунчаев өөдөн мергжлтэ специалист, эврәнн кертн йилһнэ саянар меднэ. Бүрдэмжин халхар чадмг-чидмг күн эврәнн бригадын көдлмшичирт йоста кевэр килмжэн өгнэ, гиж прораб темдгж.

Көдлмштан цуг седклән өгсн бийнэ олна көдлмшэс чигн Геннадий хооран хархш. Эн жилд терүг профсоюзн комитетд сунһсн.

Эврәнн бригадирит таасж чолуч Анатолий Мукубенев бас кесг снч үг келв. — Мана бригадир ямаран чигн эрдмтэ, хартан урн күн. Кертэ болхла чолучин, шалдачин болн модна урчин оомд көдлж чадхмн. Келлэ болв чигн эвтәһар күүндж чадна, болв терүдлән хамдан кевэртэ болн үнч-чик седклэ күн болсн төлөдн бидн терүг өөдөн үндәндн. Аһар келхд, цуг халхарн марид бригадир таасгджана, — гиж баһ наста көдлмшич келн.

Бригадт цуһар нег-негдн дөж болһн эднэ дотр-дундн бээдл-жирһилн болн производственн харлһнэ зокал болв. Тер бийнэ кевр нег күн залху хуурмг йовалд хархала терүнэс цуһар некаргәһар сурна. Болв тним амтнэ то өдр првэс байрад бээвэ. Инг-үүрин бээдл коллективд тогтсн учрар, бригадас амтн ауг хая-хал талдан көдлмшич харна.

Тааста көдлмш, хамдан көдлжэ үүрмудинн тоомср Геннайд бээвэ. Терүнэс үлү юн кертәв? — Гиж саяг-гжала. Тер бийнэ

Геннадий күцөмжарн төсн-жаш. — Улм шунһа, улм некартэ болх кертә. Юу-нинн нуухв, зармдан болт болшго наэрт некартәһар сур-тин ормд би тагч бээвэв. Инг-үүрин бээдл бэржэсн бийнэ недлмштан некарт талго бээж болшго, — гиж бригадир тооларарн хувад-на.

Геннадий Шунчаев цут-һаснэ эрт көдлмштан ирнэ. Юнгад тингдннэ бас медл-жана — көдлмш энлхэс чин халһлгдл уга кесг термудин тускар ахлачирта күүндж кертэ, көдлмшичирт орм-ор-марн йовулж күн болһнд даалһр өгх, тосхлын материалмуд кезэ авч нолн тускар килмжэн харх кертә.

Шунчаевин бригад саянар көдлсн дееран олзта-гутаһар амрч чадна. Цаган соньнар давулна. Цуһар хамдан кинод, театрт, спортн марһаст одг сн авһэс эдн бээвэ. Спортд чигн эн коллектив дурта. Эднэ фут-болн болн волейболн коман-д пуг негдлтд нүүрлгч орм эзлнэ.

Күн эврәнн ормая ола, гиж кертн саянар медл шу-лун-шудмг, саявартэ амт-нэ тускар келдн. Геннадий Шунчаевин тускар чигн бас тингж лавта келж болхмн. Үүрмудинн дөң-түшгэр теднэ хамдан төлжлтин хаал-һа эн күн уралан нилж йов-на.

С. ЯМАНОВ.

Һазадын ордудар

●Итальянск

калейдоскоп

ХАМГИН ИК ОРУ АВГДВ

Нарт делжн чемпионат бүрдэсн улс финалын өрөлд Италин болн Аргентина командсин нааднд худлсн биетмудасн хамгин ик ору авт. Неаполион «Сан Паоло» стадиона 63 минһин орм тедн 6,3 сай деер ору өгв.

ГЕРОИМУДТ МӨНГ ЦУГУЛЖАНА

Камерунск бизнесменмуд хам-хоша бээх орн-нутгудын бизнесменмуд бас, нарт делжн чемпионатин героймуд — камерунцирт болг худлж авч өгхнн төлө мөнг цуглуулжана. Футболистарт ма-шид, гер. беллхмн, дөкөд болхла кесг минһин доллар өгхмн. Г и ж полглгав. Зөрм камерунск футболистир Италия бөөһөд бөнтлөн вид бийстан сн мебель даалһ-хар оли зүсн каталогмуд хө-лөһөд шүүж авч. гиж италья-ниск газетмуд ээлгв.

БАС НЕГ МИЛЛИОНЕР

Испанск полузащитник Мартин Васкес «Ториньо» гидг командда контракт кес-

●Буйнч седклин закаһар

Белоруссия Францур Чернобылин бичкдүд ирв

ПАРИЖ. (ТАСС-ин корр. В. Швеп). Францур шишлн рейс кесн советск ВВС-ин церга келгн-кучна самолет деер Чернобылин аюлла харһад радиац авсн 120 күүд-көвүд Могилевск болн Гомельск областмудас Францур ирв. Эдн сардан французск бичкдүдэ амрх.

Белоруссин радиац халһдсн райодас Деер үзгин Европин орн-нутгудур зуна амрлһнд бичкдүд ирсн — ЮНЕСКО-и, эн нарт делжн организацд бээх СССР-ин представительствоин болн Цугдләнн скаутск организацнн жисанэ седләрэр. «Про-Виктимс» гидг Женевск сангин мөнтәр бүрдсн. «Чернобылин бичкдүдэ седкл негдлһнэ нарт делжн йилһнэ көдлмшин нег талхн. Эн акид нил-чар 1235 бичкдүд амтнн ик аюлла харһсн райодас 16 деед-европейск орн-нутгт сардан амрхмн. Эн акид юн гидгәр дөнгөн ЮНЕСКО-и Генеральн директор Федерико Майор өгв. «Баахн европейчирин мөндлһнэ» гиж энүг эн некадв.

Шарль де Голлин нертэ парижск нарт делжн аэропор-тд белорусск бичкдүдэ Францд бээх СССР-ин элч Ю. В. Дубинин, тасрхан уга ЮНЕСКО-д бээх СССР-ия болн БССР-ин элчир, Цугдләнн скаутск жисанэ шишлн элч-ир, эднлэ эдл бичкдүд — французск скаутир байртаһар тосж авт.

Белоруссин бичкдүд нааран ирснэ иргч Европ бүрдэх-бачуд нег-негнэ саянар медж авхд йир туста. — гиж ин, харһалтд французск скаутирин хардач Франсуа Дубан келв.

Седләр йовалд амрлһнэ тейдхорамчир эхелүрнэ вад ирчәд Белоруссин бичкдүд харһ-лүчәд цуг Фран-цур тарад скаутск лагермүд орхнх зарһснэ цутгн-ууһн өөдмэ. Марселли өвр Средиземноморск тейдхн-көвөд болн Бретань гидг тоха ард французск скаутирин-гичир болж.

МОНҮЛ. Улан-Баатрас Хангайск ээмст монһл-японск экспедиц ола. Кезәһн күчтэ гидг Монһл государствд үүд-сн Чингис-ханг орһасн һа-риг ханж олж авхар экспе-диц тингәрн ола. Чингис-хан «Нурин тола» гидг һаарт. Керүлән Олон болн Тол

●Така сарин 11-д—МНР-ин Улсин революцин днлврн өдр

Үс белдлн

Республика үсн-товари фермнн жидлачир госуаарста-ад үс худалдана зураһан 107 процента күргж күшә. Эрл жидла зураһан госуаарстад 21,9 миннн тонн үс худалдн ормд эдн 25,6 миннн тонн үс худалд. Эс гнж эрл жидла зу-ра дээр 1,7 миннн тонн үс худалд. Үс худалднр нилн жи-ла үмжж 4 процента өсө. Го-родовиколск, Яшалтинск, При-ютненск, Каспийск болн При-юзернн райондн эдл-ахуя зура дээр 8—16 процента үс үдү худалд. Юстинск района эдл-ахуя эрл жидла зура дээр 105 тонн үс худалдсн йовул байр-луджана. Икн-Бурдуск, При-ютненск, Юстинск райондн эдл-ахуя госуаарстад үс худалдн зураһан темдгтә кевәр давулж күшә.

Өндг белдлн

Госуаарстад өндг худалдана эрл жидла зураһан республи-кн шоууд өскөчир 117 про-цента күргж күшә. Болс тер бийн нилн жилин эч кемлэ дүндүлхә 4 процнтд бәһрә.

Ноос белдлн

Эя жидл республикн эдл-ахуя госуаарстад ут турштн 7,6 миннн тонн ноосна цевр кевәр йовулх бәсми. Така сарин нег шин курта 2,3 мин-нн тонн ноосна цевр кевәр худалдгав, эс гнж жидла зураһан 30 процнтн күшәгав. Мало-дербетовск района эдл-ахуя болхл жидла зураһан 60 про-цента, Яшкүлск района эдл-ахуя болхл 76 процнта күшәкн. Тер бийн эч жидл ноос белдлнә йовул нилн жилинәс 26 процнта тату болжана. Госуаарстад ноосн паарандан худалджана.

А. НАРАНОВ.

Энчин селвг

Бичкдүдән геснә гемәс саглтн

Өрн-бүл болн эврәннн кү-үдән өрүл-мисд, чан-чин-рг өскәр зүткн. Бичкдү-дин учреджент, школмудт, поликлиникд күүднн өрүл-мендин бөөдлг эмчир болн дундын медицинск кед-лөчир бүрткж халана. Зүг бичкдүд чан-чинрг болхн төлө нн нилчн эк-эчирнн күргж зөвтә. Ялж күүдлг геснә хальдврта гемәс саг-лж болхб?

Туудгт геминг, халуу геминг, өкнәдг, геминг, А болн В ве-рәдлһтә паратифг, сальмо-неллезинг, шарлгт геминг болн нань чиги талдан геминг хальдврта геснә гем гнж керәд-на. Эн гемин мнрбмудт кү-үднн амар орад, гем учра-на. Хөөннн күүдлг барч ир-сн пагт эн мнрбмудт өмтнә өргидк һарт тархагднә. Ну-рилж, гем тархалнә бүднн-гемтә күн болнә. Ним күн киртә һаранн мнрбмудтг олн зүсн предметмудт хальд-на. Эрүл-менд күн эн пред-метмудтг һаранн бархларн-гемтж чаднә. Дәдәд усар да-мжид бас хальдврта геснә гем учрнә. Хур орсн пагт эн мнрбмудт хурин үс дахәз һазр деерсн болмудт. Азур-мудт орнә. Уухин төлә, те-мс, ааһ-сав, һаран уһахн-тәдл ним усн буслхн кер-тә. Батхис хальдврта геминг

бас тархана. Хот-хол бә-эсн ормд батхис икәр зур-на. Эдн мнрбмудтг күннә ааһ-савд, хот-хоолд, талдан предметмудт үлднә. Эн уч-рар хот-хоолан, ааһ-саван ба-тхис хаахнн болжана. Хот эдлснә хөөн ааһ-савиг үһа-һад, шкафд хурах кертә, хот уудг ширһан болхл цевр, чингтә кеичрәр арч-мин. Патьрт батхн уга болхн төлә герәсн ххәх кертә, батхисиг уга кехн төл, бо-лхл олн зүсн эв-арс олз-лднә.

Зәрмдән хот-хоолар дам-жид хальдврта геснә гем бас учрнә. Кемер хот-хол кертә кевәр әс кадлгдхл, эн ара-одна. Тегәд чигн зер-аемиш, темс, мах, заһс авсн пагтан өдннг салу кадлж, өдмгәс хол бәрхмин. Өдмгиг цевр паасар оранад, талдан гүм-ид орх кертә.

Үсн болн үснә хот-хол—бичкдүдт йир кертә хот-хол болнә, зүг эн хотар дам-жид хальдврта гем бас учрнә. Тегәд чигн лавкә үс худалд авхларн, әнүг сәһәр буслх кертә. Буслһсн үсән кнчн һазрт бәрхмин.

Зәрмдән эк-эчир бәзрт худлж авсн темсн, зер-ае-шан сәһәр уһалгә зүг һара-ри арчкәд, күүдтән өгнә. Цуг эн хот-хоолдг буслһсн

усар сәһәр уһах кертә.

Эс меддг холд бәсн па-гт бас хальдврта геснә гем учрнә.

Эк-эчир болхл эн гемин хол шинжснн медх зөвтә. Гем удан пагт бийән медүлхш Тингәд туулдг гем учрсн па-гт долан хонгин туршарт гемин ямаран чиги шнж ил-дкдхш. Зүг хөөннн күүднн толһань өвднә, чиннн алдр-на, хот идх дурн уга болнә. Күүнд уулад, эк-эчирнән зо-вана. Эдн халу дөрнә, дару-даруһн элкнн кендрнә, геснә өвднә. Зәрмдән күүнд нам харшнә.

Күүнд гемтснн медсн па-гтан түлд уга әмчүр одх ке-ртә. Әмч әдид кертә өмн-лх кәх зөвтә.

Зүг яһә күүдннг хальд-арта кеснә гемәс саглхм? Негдвар, һазз наадснә х-өн хот уухин өмн саринн сә-һәр уһах кертә. Хойрдар, киртә пол дээр күүдлән бич-наадултн. Гем учршогн тө-лә күүднннн хумснн дару-даруһн авх кертә, нааһа-сннн бүлән усар уһахнн.

Цуг эн тоотыг мәрхмин биш, күүдлән хальдврта ге-мәр гемтлһсн саглхмин бол-жана.

М. ЧЕЛБАСОВА,
эрүл-мендин республиканск
Цутхалгн методист.

Итальянск

калейдоскоп

ХАМГИН ИК ОРУ АВДГ

Нарт делкан чемпионат бурдасн улс финалын эрәд Италин болн Аргентина хо-мандсн наадн худлсн би-летмудәсн хамгин ик ору авт. Неаполин «Сан Паоло» стадиона 63 миннн орм тед-ид 6,3 сәй дээр ору өгв.

ГЕРОЙМУДТ МӨНГ ЦУГЛУЖАНА

Камерунск бизнесменмуд хам-хоһа бәх орн-нутгуднн бизнесменмуд сәс мөнт дел-кан чемпионатын Героймудт — камерунцирт белг худ-лж аһч өгхнн төлө мөнг цуг-луджана. Футболистирт ма-шинд, гер белгхмин, дөкәд болхлә кесг миннн доллар өгхмин, г и ж зәнглгдә. Зәрм камерунск футболистир Италид бәһәд бәэтлән өнд бийстән сән мебель даалһ-хар олн зүсн каталогмуд хә-ләһәд шүүж авч, гнж ита-лийск газетирт зәнглв.

БАС НЕГ МИЛЛИОНЕР

Испанск полузащитник Мартин Васкес «Торинно» гндг команддә контракт кә-һәд, ода орн-нутг дотр бол-лг первенствн хамгин ик мөнг авдг футболистирнн списокд хойрлгчн болв. Эн жилдән 2,5 сәй доллар авнә. Энүнәс ик мөнг һанцхн Маралона авнә — 2,67 сәй доллар.

ТРЕНЕРТ ЯҢЖ ХАНЛТАН ӨРГВ

Дублинд шин футболн стадион тосххар бәххнн тус-кар зәнглгдә. Илж ирлән-динр түрүн болж нарт дел-кан чемпионатын 1/4 финалд орсн эврәнн командын ик күшәмжиг темдгжәнә. Хан-лгтә седклтә бәхх ирландир тер шин стадиониг команднн тренер Джек Чарльтона кер-ид «Чарльтон парк» гнж керәдхәр бәһнә. Тренерт яһж ханлтан өргхиг ухалтн, гнж орн-нутгнн әмтиг сурснд ик зунь тингж хәрү өгв. Дәкәд болхл Чарльтонд Ирландир цуг болмудт, нуурмудт жи-лин ямаран чиги кемд заһс бәрлг зөн өгхнн гнжәнә, яһад гихлә Джек Чарльтон заһс бархдән дегд дуртә.

Президентиг отставкад һартха гнж некжәнә

СОФИЯ. (ТАСС). Студентирнн «окупацонни стачка» зогсолго бәххәс нөлтә Болгарыт политическ бәэдл улм нәрджана. Буцажа улсин турулад тавсн цуг некарнн күшәгдлә. Онц келхлә, Демон-ратическ чидлмуднн шинцәнә сунһврнн өмнк программд үзүлдсн видеофильмнн экспертизн аш барлгдлә. Нидн жилин бар сард НРБ-н Гос-советин Ахлачин үүлд бәсн П. Младенов пар-ламентсн сессь болсн өдрмүдт Улсин хургнн өөр хурж үүмә татсн әмтиг тогтнулхнн төлө «танкс авч ирхлә сән болд билә» гнж келлә, гнж филь-мд келгджәнә. П. Младенов болхл, тертн худ-л, фильмнн олн зүсн пленксиг залһад кесми гнж келжәнә. Болв видеофильм дөстә цокж авсн фильм бәсннн экспертизн үзүлв, тегәд стачком П. Младеновиг отставкад һартха гнж некв.

Президентин өмнәс болжа политическ дәрлһн — Болгарыт бәэдлг муурулхар селәд күшәжәх үүдлар гнж БСП-н Деед Совет өмннн герчләд келчклә.

...

НРБ-н Президент П. Младенов отставкад һарв, гнж БТА агентств асхн ора зәнглв.

ГДР-т үн өсжәнә

БЕРЛИН. (ТАСС-нн корр. И. Осинский). Ва-люти, экономическ болн социальн халхәр ГДР.

Буйнч седклин заһаһар

Белоруссия Францур Чернобылин бичкдүд ирв

ПАРИЖ. (ТАСС-нн корр. В. Швец). Францур шишлә рейс кесн советск ВВС-нн цевгә кәлгн-күчнә самолет дээр Чернобылин аюлла харһад радиаци авсн 120 күүкд-көвүд Могилевск болн Гомельск областмудас Францур ирв. Эдн сардан Французск бичкдүдт әмрх.

Белоруссин радиаци хальдсн райодас Деед үзгин Ев-ропнн орн-нутгудур зунә амрлһнд бичкдүд ирск — ЮНЕСКО-н, эн нарт делкан оргнзацлд бәхх СССР-нн представительствн болн Цугдлийн скаутск оргнзацнн жисанә седкәрә, «Про-Виктиме» гндг Женевск сангин мөнтәр бурдсн, «Чернобылин бичкдүдлә селдн негдлһнә» кәһәд, «Чернобылин бичкдүдлә» кәһәд, эн аһчнн ил-чәр 1235 бичкдүд әмтин ик аюлла харһсн райодас 15 деедевропейск орн-нутгт сардан әмрхмин. Эн аһчд ик гндгәр дөнгәж ЮНЕСКО-н Генеральн директор Федерико Майор өгв. «Ваахн европейцирин мендлһн» гнж әнүг эк керәдә.

МОНҢЛ

Улаһ-Баатрас Хөнтөйсн әмгтг монһл-японск экспедици одв. Кезәнә күчтә гндг Монһл госуаарств үүдә-сн Чингис-ханиг оршасн һаз-риг хәәж олж аахар экспе-дици тингәрән одв. Чингис-хан «Һурвн һол» гндг һазрт, Керүлән, Онон болн Тол гндг һурвн һол нинлжсн һазрт һарад, өсәд-бөссми, гнж кезәнә тууль-туужст келгднә. Болв тернн үнн аһч әмтн бийснн тинм тууль-тууж ухалж һарһснн меддг арһ уга. Үнн-худлынн экспедицид орсн археологуд, туужчир, геологуд, геофизикуд, этнографмуд, бо-танникуд, лингвистир — ут-турштнн 50 номт болн специалистир аһлж медж авхмин. Экспедицид хәәвр келг өдгә цагин шин-шинн оборо-довань, үлгүрнн, һазрин зур-гинн цокж авдг электромаг-нитн оборудовань, холас шин-жлж хәләдг прибормуд бәһнә, 420 дөрвәжин километр аһуд номтир комплексн шинжлж хәләхмин. Эн кәдлмшинг һур-ви жилд кех болж темдгж-жәнә.

ЗҮРГТ: монһл-японск экс-педици хол һазрт кәдлмшт һарч йовжах учар үзүлсн нәр-наадн. Кезәнә цевгчириг хол һазрт дәнд йовсн цагтнн үдшж һарһдг бәсн автә-сиг артистир үзүлв.

Минь одахн темдгтә болв

ФРГ-лә кннләд дөрвн хонг давснә хөөн әнд юмн дегд үнтәрж одв. Кемер түрүн өдрмүдт худл кел-го, Деед үзгин орн-нутгнн әд-таврар дүүри тавншг хәләхәр әмтн лавкә оддг бәсн болхлә, хот-хоолнн чиләд шинәс авх кертә болхлә, әмтн зөвәр үүмжәнә, ним бәэдл әдид таасгдјахш.

Тинглго чиги бәһшг. Өдр-бүрнн бәэдл кертә болдг зәрм әд-тавр 4—6 холһан үнтәрж одв. Кесг лавист нег илж хот-хол тал-талдан үнтә болснә әмтн илжләд уга. Тингчкәд зәрм лавист нег зүсн хот-хол 100 шаху процнтә үнтә болнә. Деед үзгин Берлинлә дүшүлхлә әмтнә то дегд өсв.

Албаньд тогтсн бәэдл

ТИРАНА. Албаня 250 гражданин политическ хәләцарн әнд бәаж чадшго болад, бийсиннн орн-нутгтан орулж автха, гнж сурад Тиранад бәхх һазадын орудунн дипломатическ представительств бәһнә.Орн-нутгт ода йос һардјах политическ диг-дараг бурушаһад олн әмтнә кесн демон-страцин олна диг-дара хардг чидлмүд тараһад кәснә хөөн тер демонстрацид орлсн әмтнә кес-гнн тенд бултжана.

Талдан орн-нутгудур нүүхәр бәхх әмтнд һаза-дын орудунн 15 миннн паспорт болн виз тулд уга өкхәр бәххнннн тускар Албань келчкә, гнж Рейтер агентств зәнглв.

...

Тиранад бәхх зәрм дипломатическ представителствәс бултар селдн улс әмшг уга бәһлһнә дотр-дундын оргнмудла сярцәд ноолдхд зәрм-

Шарль де Голлин кертә парижск нарт делиан аэропор-тд белорусск бичкдүдтә Францид бәхх СССР-нн аһч Ю. В. Дубинин, тасрхан уга ЮНЕСКО-д бәхх СССР-нн болн БССР-нн элчир, Цугдлийн скаутск жисанә шишл элч-ир, әдллә әдл бичкдүд — французск скаутир байртаһар тосж авт.

Белоруссин бичкдүд нааран ирснн нөрт Европ бүрәк-бәһчүд негнстән сәһәр медж аһад йир тустә, — гнж эн хәрһдгә французск скаутнннн һарһач Франсиза Дубин-кәһ.

Сенаһар йовдг амрлһнә теплохоамудар әксурсад йа-вад ирчкәд Белоруссин бичкдүд хәрәд-һуһадар цуг Фран-цар тарад скаутск лагерьмүд оршав зармснн цутхлһнн уулын өөдмд, Марселлн өөр Средиземноморск теиснн-көвәд болн Бретань гндг тоха арлд французск скаутирнн гнчир болх.

Така сарин 11-д—МНР-нн Улсин революцин дннлврнн өдр

снә өмнәсн хәһцә, гнж һазадын орудуннә олид зәнглһнә зәрм средствннн зәнглсиг Албаня һа-задын кергүднн министрств худл гнж келв. Экүгннә ТАНИОГ агентств Албанск АТА агент-ствнн зәнгәр зәнглв.

Тиранад болсн йовдлгт Брюссельд хампу рынкин орн-нутгудын элчирнн селдләнн дээр хәләв. Күүндарин аһар кесн герчлһнд Албаня тогтсн бәэдл болн эн орн-нутгт күннә авт болн нарт делкан зөвин һолгч принципс өвдг-жәхнн үүмүджәнә гнж келгжәнә.

Китдин Компарть

коррупцила ноолла кезәнә

ПЕКИН. (ТАСС-нн корр. В. Томилин). «Чик седклтә болн авлһ авдго аппарат» тогталһн, партьд сән бәэдл тогталһн — дисциплин бүрткһәр бәхх КПК-н комиссьмуднн үүлдврнн һолгч үз-гнн. Энд барт һарсн то-дигәр, нидн эн комиссь-муд партиян дисциплин болн йос әвдсн 197 күн олн зүсн шоодврлә харһн. 30,5 миннн күн КПК-н зөргәһәс һарһгдә.

Кадров кәдләнирнн йос әвдсн ик-ик йовдлмуд-дыг шалһж хәләснә хөөн олн әмтнд медүлж тоо-цаһан өдгг эв-арһ партьд чиги, обществ чиги-гаасгдјана, гнж «Бөйзипин жибао» газет бич-жәнә. Усәдмүдәс авн киләд партномет дегдүдән «үүлд бәхх улс чин-чилгәр кәдләннн бүрткдг һар-дгч багмуд» бүрдгдә.

ТАСС.

Халымг улсын авъясмуд

ХАЛЫМГ улсын бөөд-жирхд «мацг» гидг авъяс онд хори ээлж йовсн. Мацг бэрэс цагтан амтн махтл хот нэгдэ, малад алдго бээсн, 1640 жилд батлгдсн мот-ил-өөрд заахас иштэ мацгла мал алжасиг үзсн күн тер малаг бийдн ах артн бээсн.

Мацг бэрлн — шар шажнас өмч бээсн авъяс мөн. Мацгла үснэ зүүт хотар, шикр-балтаһар, үзмэл чансн ту-трһар, булмгар бэрд бэрд бээж.

Халымг сарин литэр сао болһна 8-ч, 15-ч болн 30-ч «армудт мацг бэрлн. Зэрч аамтудт болхла терүн дээр нөмр өдрмудт мацг авчасн. Үгүрн, Күмси Ик хурал саг болһна 12-ч өдрт бас ма-цг автг бээсн. Жамб лам өнгрсн өдрлэ ирдүүлж, тер өдр мацг бэрд бээж.

Мацгиг хуралд чигн, гертэч чигн авч болжана. Мацг авч саната амтн тер седнлэн хурал одж медулад, тендэс зөв автг билэ.

1834 жилд, Богдановичин бичсэр, мацгта күүд күүт «убасанца», аалу күүт — «уш» гиж нэрэдг бээсн. Энн Тенгэ халымгудын нэрэдлн. Хошудмуд болхла тинм амтн «мацгн санир-та» гидг бээсн. Мацгнл санирта амтн эн кемд кегдх цут тоотыг йир нин-нар кү-цах автг, кесг олн ном чее-жар ушадг бээсн. Ташр ма-цгта күн эрч-чигэ уух, тэмч татх зөв уга, Мацгта күн эрч, күрә аргулж чадх зөвт, эс гиж шажна териг цугинь медх зөвт бээсн.

Мацг бэржэх күүнд орн-мж зүүх зөв өгдмн, терү-гэрн эн күн алн хурлаһинь нилдг бээсн.

Үксн-үрснлэн хотар бэрд бэрлн төлөд, бийн килдэс цеврлхн, эрүн цевр болж таралд орх зөв авхн төлөд халымгудын ик ауы хурл ирж мөрдг бээсн.

Өмн бэртн амтн бийн уһаһад, кееһа хувиан бөд-дөд, тутрн, булмг, цэ чандмн, боориг болдмн.

Хөөнц, бурхн-шажна ноолдан нөгдөд, хурлмулыг уга кесн хөөн, амтн нөг-нөгнөнн герт хурал, мацг автг болт. Өдгө цагт чигн мацгн цут керт-үүдиг гер-мүдөр күснэ. Терүг таһр-гу, кена, Ода таһр-гудын то йир цөн. Келхд, 1975—1977 жилмудт 50 нар таһр-г үүдлжэсн болхла, ода 6—7 күн бээж. Ташр ном медт

МАЦГ

амтнэ то баһрад йовна.

Эрүн нари харһнла мацг бэрхн төлөд ода таһр-гуд өмн асхидн нөг герт хур-хана. Нарн хархас урд эдн «ширг тэвнэ». Дендр шата-һад, терүнд нөвчн давс болн сангин ида кеһад, һаран эр-всдмн. Халымгн эзмр аамтудт мацг авчх амтн-һал деегүр һурв дөжж алхж бардг бээсн, тер авъяс одч чигн бээж. Терүн хөөн та-һр-гуд, эс гиж эгл күн (гер-тан мацг авчхала) һартан цог бэрд, гер дотркан болн һазакан цуг мч тоотас цевр-лхн төлө эргэд йовдмн. Сан-гин илһэр бичкдүдиг чигч эрвсдмн. Мацгн цут керт-үүдиг ах таһр-гуд бардмн.

Эрвсдлн давсна хөөн ма-цгта амтн цөгц шатаһад, сан-гин ида, күж утаһад, алн өврин мацг болжана, тер өдр-лэ ирдүзэ ном умшадг бээ-сн. Үгүрн, «Нээм шини» ном гинд бээсн.

Түгж гүнлэ нимбо жам-дандэ

Цан-зан төнн ганро дүл-гсэл

Дүслиг надсел санж манжнлма

Бенда рая одла цакцоло.

Өдрин түрүн «ралд умш-хин төлөд хамгин холлгчн» болн олд икэр медгдм «Бал-ан аева» гидг ном бээсн.

Балдн аева, ламбе рем-бечо

Дээги нимгр бадма дот-шула

Герин чимбу гоонн жив-снла

Гусни түгж сорин солдесу.

Эн номиг һурв дөжж дав-тад умшадг билэ.

Үдас хооран мацгн кема

«Маян ном» умшгдмн: Жимбэ довж санж яндува Мийн синга жимбэ дов-живэ

Янжн жинжн арасн жаржава

Жимбэ довж арвгр ерв-гржн

Зонгру довж санж яндува

Мийн синга жимбэ Зонгру довживэ

Янжн-жинжн арасн жор-жава

Жимбэ Зонгру довживэ арвгр ервгржн

Зодьба довж санж яндува

Мийн синга Жимбэ Зодьба довживэ

Янжн-жинжн арасн жор-жава

Жимбэ Зодьба довж арвгр ервгржн.

Эн ном зөвэр ут.

Мацг авсн цагтан ном умшжах таһр-гуд үд авна.

Дееж өрснэ хөөн эдн энлж хотан эдлнэ.

Эн саамд үд авлһнд орл-жах күн болн ээлжэх хота-сн онц ик аһнд нөвчн хот калһж тэвнэ. Ааһ дүрсн хөөн эржжан уга махла өмс-сн аалу күн терүг авад өөлм һазрт һарад. һаринн нурн деегүр тер хотыг асхдмн. Тингхларн тер күн: «Өлссн-ундассн хамгт! Цуһарадн кү-ртх болтх!» — гиж нэрэднэ.

Терн өвкертн болн һаз-рин эзд өгдлжэх бэрд бол-жана. Эс гиж халымг улсн бурхн-шажнд, һазрт шүдг, өвкерт шүдг авъяс бээсн тер медүлжэнэ. Энн һазр таһлһн нөг аһань болж һарчана. Ташр бурхд күүнас ик дээр бээхиг медлһнэ тем-дгг болжана.

Учр тинм болсар мацг ав-сн цагтан орлг дээр унтх, саидл дээр суух зөв уга бээсн. Олд Деедст яһад болв чигн күн бичэ өөрдтхэ, гиж тингж заклг бээсн. Юнгал гилхэ, Деедст күрх арн кеид чигн уга, күрхэр шунлһн болхла килдцтэ йовлд болж тоолгдг билэ.

Мацгла дөкөд нөг сонһн ном — «Бейн хутан күрэд» гидг ном умшдмн.

Бейн хотд күрэд Биржинсн шулмв. Шулмг торг тоосн болһт, Цаһан дунган татит. Цаслн хурган хурит. Төкл болымган өргит. Цагин дундан жирһит. Нанжур-Данжур шүтн Чанһ сээхн зэрлгв. Маани-эзн Богднрин Манж ширн ховлһан Күдэрч күрэд күржинсн ламрал.

Күчтэ зөвн зөргд күрч Намчлж мөргнэ. Ом Маани Ладмахум. Манурж илт маани Эзн Богднрин Манж ширал ховлһан Маж сээхн сөрхтн, Солгуд гасн Килд Суудг шүтн бээдлтэ Сурһалин дунган сурһж, Солту мухтан өрлһнй. Сурхдн килар тоһлхд түргнэ

Зурһан үагин мааниг зөв-рүлж номшн.

Мацг бэрлн төгсхлэ бичк-дудт эркэр, күрдэр эдс өгдг бээсн, терүн хөөн бичкдү-дин аххидн арша тэвж өгдмн. Терн — шикр-балта, боориг мөн. Кезэнэ анн бичкдүдиг икэр соньмсулдг бээсн. Юнгал гилхэ, тингхд эмтхн хот ховр болдг. Одн болхла мацг бэржэх амтн герин өөр бичкдүд хурхн. Теднд аршанин аав-эжн, эх-эцкн өгнэ.

Таһр-гуд болхла өдгө цагт аршанан өнчн медэтн-рин, өнчн бичкдүдн герт авч одж өгнэ. Цуһар эрүл-дорул, хөвтэ-жирһлэ болтх, гиж телн амтн йөрөнэ.

ДАРВГН Валентин, РСФСР-н келн-эмтнн шкoлмудын Халымг лабора-торин номин ах кодлөч, туу-жин номин кандидат.

РЕДАКЦИА: Күндэ ум-шачир! Халымг улсн авъяс-мудла таһиг таһлдулхн, кеснн шинэ бөөд-жирһлд тохрхн төлөд иим статьяс бидн баржанаһн. Эн туст өврэнь санан-седклэн келж, бичж өгхитн күлэжнэлдн.

Им авъясмудын тускар цаарандь бичх кертгөй, ке-рг уга болхла, юл учрар? Дөкөд юуна тускар барх кертгэ зааж өгхитн күлэжнэ-видн.

Элстин һөөхүлмүд

ОНЫДИН ҮҮДЭГЧ ХЭЭВРТ

Шидр Элстд зураг О. Х. Кикеевн һөөхүл төгдл. Эн һөөхүл зурачин тэвн жилин өөнд, үүдэлтн йучн жилин өөнд нэрэдгжэнэ. Һөөхүлд ирсн оли амтн: зурачла хам-дан сурч йовсн үр-дүнтн, элгн-садн, балсна лардачн, олна организацин өлчнр, биччнр, нөг һазра амтн цу-һар зурачиг үнн седклэсн халунар йөрөв. Үг келсн ам-тн энүнэ билгнн, зурачин хурд хэлэцнн темдглв. Жил ирвэс зурачин билд, дамшлг өсөд-өргөд йовхиг мадн темдглнвдн. Зурачиг, олд зүсн төрмүд, дүрсгч ардмнн анэс соньмсулна: күүнэ зург, ниртмжн бөөд, наторморт, туужн болн бөөдн жавр.

Зурачин үүдэлтд, һоллгч орм ээлжхн — күч-көлс-чрин, туужн дүрмүд үзүл-лн. Мана туужд, учрсн йов-дамуд марх зөв үгавидн, до-рас өсж йовх үйртг медүлх, тодлулх кертгө, гиж Очир Хулхачевич тоолна. Төгөл чигн зурачин зүрск халымг бичг үүдлэчн Зай-Панди-тин, Улаж багшин, Чингиз хаана зургд. «Халымг хотн күчэр нүүлһн хөөн» гидг зург олна оньг тусхагдж, ха-лымг улсн туужла таһлдул-на.

«Халымг хотн күчэр нүч-лһнэ хөөн» гидг зург һөө-хүд олн амтн оньг авлв. Очир Хулхачевичлэ хамдан сурч йовсн А. К. Сангала-Гарьев «Сиврин тусн ду» ду-улж өгв. «1943 жилин бар сарн 28 халымг улсн ца-жла харһулад агад һархд ха-лымг хотн илгж өнчрэд үлэ-сн. Зурач үзсн мөг үннэр, чинэр энүг зургтан тодлж. Эн зург күн болһна зүрч шаркдулна», — гиж Социали-стическ күч-көлсн Героя Г. П. Андреев келв.

Зурач О. Кикеев күслдэс хурв гиж кезэ чигн зөгсхн, үүдэлтн оньдин хэврт бээ-хиг эн һөөхүл илдн. Эврэнь билг-эрдмөн, улм-хурдүлж, эргидн жирһлг улам сөөнэр медж, үүдэлтдн хоршагдсн сан тоотыг цаарандь дел-гүлх күслтһэр зурач үүлэ-нэ.

Мана хорр.

ЗУРГУДТ: Социалистическ күч-көлсн Героя Г. П. Ан-дреев зурачиг йөрөжнэ; зу-рачин һөөхүл.

Р. Астахован дөксн зургд.

Тоолвран келхлэ

Элст—Москва: хойр хотлыг дүнцүлхлэ

Москвад Кузнецк тигт болн Художественн теат-рин проезд йовһар йовл-пна һазр болв гиж «Мос-ковская правда» газетд барлгдсн зөжг келжэнэ.

«Балһсна, цутхлнж йовһар йовдг эмтнд кэрү өгөд, Москван уульнист болн һереулкст кезокк бээдлһн хэрү босхлар Москва балһсна Советин

рүүд уга. Зүл балһсна цутхлнд университетин болн партин таһнчин ко-митетин герин хоорндк хаалһиг хааһад, йовһар йовдг эмтнд сө кез. Те-рүнэс хол биш 1-ч тойг-та аптекин («Улан ге-рин») өөр бас хаалһ хаа-гдсн билэ. Болн одхлн гилтэ, хойр сарас урд тер хаалһиг дахнэс секн. Те-

үзкөд эдн хуранан бай-рулхн. Төгөл чигн балһ-сна кесг энгсг, нөг үлү цутхлнд йовһар йовдг эмтнэ төлө шишлн хаал-һс, уульнист секхмн. Ма-ши залачин эс гиж ма-шита күүнэ болн майһнн уга күүнэ зөвиг мана балһснд эдлүлх кертгэ. Эн туст бачм керт-үүлд-дүр бадһнэ. Сөдкнэ

Италий—90

Футболар мөрт дөкөн иим чемпионмуд 7 матчд мөглн очко геев. Цокж орулсн мячин тооһар ФРГ-н хамцу ко-мандын футболдистар цуг наадк командас түрүл. Нарт делжан чемпионатд 52 матч наадн, энүнэ «Турнирн табли-цн» ним.

	Наадн	Шүүв	Хөж	Наадн	Дүнцүл	Цокж	Орулсн	Очкн
1. ФРГ	7	6	1	0	15:5	13		
2. Италий	7	6	0	1	12:4	12		
3. Аргентина	7	4	1	2	5:4	9		
4. Аргент	7	3	2	2	8:6	8		

ЧЕМПИОНАТЫН АШ

	1	2	3	4	5	6	7	8
16. Уругвай	3	1	0	2	2:4	2		
17. СССР	3	1	0	2	2:3	2		
18. Австри	3	1	0	2	2:3	2		
19. Шотланд	3	0	2	1	1:2	3		
20. Египет	3	0	0	3	3:6	0		
21. Швец	3	0	0	3	1:6	0		
22. Өмн үагин Корея	3	0	0	3	2:8	0		
23. США	3	0	0	3	2:11	0		
24. ОАЭ	3	0	0	3	2:11	0		

Пенальти цонад шүүгдсн командд очко өгдхш, пенальти цонж орулад шүүсн команд 2 очко авна, болн иим матчсн ашинь наадсн цагин кемжһэр тоолхлэ, таблицин деекн эгиннэ зөвэр хуурулх кертгэ болх билэ. Чемпионмуд итали-нчир болх билэ. — тингж тоолхлд теди 13 очкота болх

Жанһрин

550

ЖИЛИН ӨӨНД

Инжнн Лиж

Ээлэн Овла

Бат Дарад кутта Улаа
гидг куттр. Энд туурсн
Жанһрин Овла барад эс-
днэ. Жилин өөнд

Эн юмниг бүрн дэвч...
Удас хооран машин немд тоолгадг билэ.
Дэвч юмна тускар барлх кертэг ааж өгхитн күлэжнэ-видн.

Жанһрин
550
ЖИЛИН ӨӨНГ

Ээлэн Овела

Баһ Дөрөд, нутга Улаан гнаг күүтр. Энд туурса жанһрч Ээлэн Овела нарад аараннь жирһлэн давулсин. Эн 1918 жилд дали настан өггөсми.

Ин бичинэс ави эн көвүч олн туульс болн «Жанһрин» ээрм бөлгүд медлг бээсми. Арын тав күрх алданд эл йоста нара жанһрч болсми, халымг улсин баатрлгч эпосин арвн хойр бөлг дасж авсми.

Баһ наста хөөч Ээлэ хотна угатһирг теггин аһуа дугулчад «Жанһрин» дуд тедна дуулж өггө бээсиг энү. үж йовон эмтн тодла. Өсөхөд өвс хаалһна көлмшт көдлж йоваа сонссн олн туульс келж өгдиги эмтн тодлж келн.

Ээлэн Овела сээнер медлг, жанһрчрин республиканск марһанд орлсн Дамба Ур-тиевин үтэр, олн жанһрчир дунд энүлэ эдл нег чиги жанһрч уга. Дамба Ур-тиевин Ээлэнэ «Жанһр» сонссн дээр олн зүсн туульс, домгуа, туужлгч дуд болн үлгүрмүс сонссн бээж.

Жилмүд дава. Ээлэн толһань буурата.

1910 жилд эн өвгиг Пэтербургск университетин профессор В. Л. Котвичин әкелдиг тосж харһн. Тегэд тиг гхд Ээлэн Овелаһа эн эпосич арвн бөлг бичгэж авгдла. Илн давсна хөнн жанһрчур профессор бийн ирж энүна әкелдигин бичж авсн бөлгүдиг шинэс сонсж буртһна. Тиггхд профессор бийн д-һд нег бөлг болн Болн Жанһрт һерадгасн ду бичж авла.

Профессор Котвичин би чж авсн 12 бөлг түрүн болж халымг келар Халымг дегтр һарһаца 1934 жилд барагж һарла. Терүг шүлгч С. Лип-кин орс келд орчулла.

«Жанһрин» 550 жилин өвчин баврин эн өдрмүд Советск Халымгн күчинлсчар халымг улсин туурса урһа — Ээлэн Овела һериг бажмһаһар тодла.

«Ленинский путь» газет 1940 жилин һаха сарин 5. № 183).

Тоолвран келхлэ

Элст—Москва: хойр хотлыг дүнцүлхлэ

Москвад Куанонин тегт болн Художественн театрин проезд йовһар йовла- пна һаар болн гиж «Мос- ковская правда» газетд бэрлгдсн зэнг келжнэ.

«Балһсна» цутхлһнй йовһар йовдг эмтнд хэрү өгөд, Москван уульнцс болн һереулкст кезәнк бөөдлһнй хэрү босхалр Москва балһсна Советин күцөгч комитет шиндв. Бички лавкст кертгә тоотан хулдж авад, кафед амрад эс гиж ийриндән аһар кинлад новхнн төлө нөөмн зон хотл балһснд тогтахар зуралжана. Куз- нецк тагтар болн Худо- жественн театрин проезд- дар келгн-күчн йовһнн хасгдв. Зүг лавкст эд- таар авч ирдг машин энд йовж чаджана. Москвад цутхлһд терүнә онц йә- та туужлгч чирәһинь хэрү тогталһна төлө арл- тектормудын мастерской- ст комплексн проект уха- лж һарһлһн күцөгджәнә», — гиж эн бички зәнгд келгджәнә.

Тийм кевәр мана орн- нутгин хогл балһсн. Ик- бички уга цуг балһсдт сән үлгүр өгчәнә. Эв- рәннә туужлгч онц бөөд- ләри Элст Москвада дө- рлдж чадшго. Тийм болв чиги автономн республи- кин хотл балһснд эврәнн чирә бээх зөвтәнә маһд уга.

Энүнә тускар Халымг АССР-ин Деед Советин шин ханин гүрүн сессет бас күүндәр һарла. Ур- днә архитектурт поллгч- дан типовой-проектот пол- оньг өггджәлэ. Индиен- дуальн проектәр гөсхх зөв өгдг уга билэ. Тегэд чиги ода мана хотл бал- һсиг нег-негән дурасн ик, гермүд микрорайонд чиги, цутхлһд чиги дүн- гәһәд бәәнә. Өөрхн ирг- чд эн төриг балһсна Со- ветин депутатир архитек- тормудла хамдан халһж чадх гиж нәәлж болжана.

Болв поллгчн талдан төр болжана. Москвад уульнцар йовдг эгл күүг экләд күндлг болжакла, Элстд тийм йовдлмуд тө- рүн уга. Зүг балһсна цутхлһд университетин болн партия гайһчин ко- митетин герин хооридк хаалһиг хааһад, йовһар йовдг эмтнд сә кез. Те- рүнәс хол биш 1-ч тейг- та аптекин («Улан ге- рин») өөр бас хаалһ хаа- гдсн билэ. Болв одхн гилт, хойр сарас урд тер хаалһиг дөкнәс секв. Те- гэд балһсна цутхлһгар йовхд эәмшгтә болв. Тер хаалһар машинд йовдгиг зәрмсн төрүц марткжж. Тегэд генткн коһан мод- на цааһас аль Ленинә уульнцас машин һархла, әмтиг чочана.

Тийм кевәр Элстд Мос- ква үлгүр болжакш. Шин уульнцсиг йовһар йовдг эмтнд өгхнн ормд Элст балһсна Совет нам ма- шин йовдго уульнциг се- кәд бәәнә. Тийм кевәр йовһар йовдг күүнә зөв мана балһснд йостаһар күндлжәхш, гиж келж болжана.

Яһад тийм шиндәр ав- дсмб? Тер уульнцар йов- дг маши залачнр балһсна Советд мөнг өгнү? Тийм бөөдл һарчакш. Тегэд балһсна йовн цутхлһнй улм икәр бузрдулгн, гиж маши залачнрт зөв өгчөх бөөдлгә. Яһад гихлэ, Ле- нинә уульнцас эргәд һар- нй йовх машинәс, кедү хорта утан һарна, кел- цевр аһариг эдн бузр- дулна. Хәрнә терүна төлөд мөнг авхнн ормд, нам бас нег хаалһ сек- жәнә.

Зурһадгч болн нәәмдгч микрорайона хоорид «Ок- тябрь» кинотеатрин өөрк хаалһиг авад хәләтн. Те- рүгәр йовхд йир эәмшгтә, тасрхан угаһар дөрөн захас машин йовна. Нег зах тал хәләхлэ, талдан захас генткн хурдар ма- шин һарна. Тер машинд мана балһсар йһж йовд- гиг хәләтн. Үдә угаһар, күүг хәләхлө, терүг дэв- рн гинһәд йовна. Мәһитә болхла күүнә деер са- нан улм өөдлг бөөдлгә. Нам зун километр өөрхн гүүдләр эәрм машинд йов- на. Йовһар йовх күүг

Италь—90

ЧЕМПИОНАТЫН АШ

Футболар һарт дөкнә шин чемпионмуд 7 матчт негхн очко геев. Цокж орулсн ичин тоонар ФРГ-н хамцу но- мандын футболлистир цуг наадк командас түрүл. Нарт дөкнә чемпионатд 52 матч наад, әнүнә «Турнирн табля- ция» ним.

	Ноад	Шуа	Хөм	Ноад	Дингдә	Цокж	Очк
1. ФРГ	7	6	1	0	15:5	13	
2. Италья	7	6	0	1	12:2	12	
3. Аргентина	7	4	1	2	5:4	9	
4. Англь	7	3	2	2	8:6	8	
5. ЧССР	5	3	0	2	10:5	6	
6. Югославь	5	3	0	2	8:6	6	
7. Бразиль	4	3	0	1	4:2	6	
8. Камерун	5	3	0	2	7:9	6	
9. Испань	4	2	1	1	6:4	5	
10. Ирландь	5	1	3	1	2:3	5	
11. Бельгий	4	2	0	2	6:4	4	
12. Коста-Рика	4	2	0	2	4:6	4	
13. Румынь	4	1	1	2	4:3	3	
14. Колумбий	4	1	1	2	4:4	3	
15. Голландь	4	0	3	1	3:4	3	

16. Уругвай	4	1	1	2	2:5	3	
17. СССР	3	1	0	2	2:4	3	
18. Австрь	3	1	0	2	2:3	3	
19. Шотландь	3	0	2	1	1:2	2	
20. Египет	3	0	2	1	3:6	2	
21. Швец	3	0	0	3	1:6	0	
22. Өмн үзгин Корей	3	0	0	3	2:8	0	
23. США	3	0	0	3	2:11	0	
24. ОАЭ	3	0	0	3	2:11	0	

Пенальти цонад шүүгдсн командд очко өггдш, пенальти цокж орулад шүүсн команд 2 очко авна, болв дим матчин ашинь наадсн цагин кемжәһәр тоолла, таблицин дээр әһинь эвәр хуурулх кертгә болч билэ. Чемпионмуд италя- нцир болч билэ. — Гинж тоолхла тедн 13 очкота болч билэ. ФРГ-н командд нег очко дутч билэ, тегэд эн хойрды ормд һарч билэ.

Гинж тоолһн зүт болельщикудин тоолвр болн санаа болч билэ. Бразильдир, үлгүрн, аврәнн команд дингәсид зовдг болв чиги, эднә хамцу команд 4 нааддг хойрхн очко гееһәд, эднәс нежәһәд-матч үлү наадсн командсла дамад 5-ч ормас ави 8-ч орм күрлг ээлжәнә, гиж байрлж чаджәнә. Бийсинн дурта команд динлх гиж иткәһси италянцирт таблицин тускар ухан-тоолваран келд бас сн болч. Совет- ск болельщикудт болхла, яһад авад хәлән чиги байрлгч эрв уга...

Түрүн эргцин
ХӨӨН

Футболар мана республи- кин эн жилин марһан эгч өрәлдан күрсн бәәнә. Арвн дөрүн хамцу команд мөри сарин чилгәр дөрләнә хаа- лһд орла. Теднә тоод Элстин хойр команд наачана. Баһ-

Дөрәд района футболлистр РСФСР-ин кемжәнд наачат учрар, эврә республикин мар- һанд орлджакш.

Команде хойр зонд доладоо хурагдсн болн. Коллектив оодн зурһаһад дөкж авад Ода марһана түрүн эргинь дава. Команде хоорнз ала- гдасн һарһатсэ заеврин цагт нугагдә негдә.

Тегэд түрүн өрөдн хөөн марһанд тогтсн бөөдлһн аш неж болхми.

Негдгч зонд цутгаһасн даву үзмигк Элстин «Ари- эл» гилд команд күцә. Хотл балһсна футболлистр зурһан наадна йовдг нег чиги очко гееһн уга. Цуг харһлсн зүг динлврәр төгсәһн. Тегэд ода «Ариэл» 12 очкота бө- нә. Эн аш — республикин марһана хойр зонд хамгн- өөдн гисн үзми.

Энүнә дарук, хойрды ор- миг Гуродовиковск района команд нәәмн очкотаһар элә. Ыурагчәс ави тавгч бүртл

Каникулдан... школ орцхав

ГОРЬКИЙ. Иклин көвад советск-американск номин айна школ сөгдә. Ах клас- син пучи сурһульч Горь- кий балһсна, тедү чиги США-һас ирсн күүкд-һөвүд энд каникулдан хамдан бөх.

Болв амрхас урд эдн энд сурһуль сурх. Эн школ баһ- чуат иргч эрдмән шүүж авх- ды негд болч, компьютерн техникнн номин шин шин- жалт болн ода цагин шин технологилә эдн таньлх. Сурһульчир энд лекс сон- сх, научн клуб бас тааста керт олж авх.

Сурһулин программийн СССР-ин но- мин Академин прикладнон физикнн Институтын ном- ир бөлдж өгч. Сурһулян ан- глийск келәр сурхми.

Нег-һегән сәәнәр медж- шхин төлө Америкнн сур- һульчир һурн өдр советск сурһульчирин өрк-буад бәәх.

Одахн Горький балһсна сурһульчирин ним баг США өрж одахав. Тедн бас ним номин школ сөгдхми.

Э. КЕССАРСКИЙ,
ТАСС-ин корр.

Эрул-мендән батрулхми

ФРУНЗЕ. (ТАСС-ин корр. Огилбалһна). Чернобылин үзүл- сн зовлн белорусск Пинск гилд балһснд бас күрн. Энд эднәс зөвәр ик баг бичкүд әкпртаһән Киргизор амрхар һарч йовл. Бичкүдт, нег үлү чинһән ала- чкн бичкүдт, шин ягод, зер- аемин, темсн, уулин цевр аһар кертгә. Цуг эн тоот киргизск тенгсн — өнд уул деер Иссык-Куль нуурын эрг деер дала.

— Шин-һазрт ижәлтән эдн долан хонгт Фрунзе болн

Редактор **А. Б. АЛЬДАЕВ.**

ТЕНГРИН БӨӨДЛ

Энд Халымг баһ үзәх өдр болхми. Республикн эәрм ранодар болн Элст балһснд оаһ-саһар хур орхми. Мөнд унад чин бәхми. Республикн эәрм ранодар тооста салкн келдхми. Рес- публикнн ар-деед үзгин рано- дт салкн шүчн сөкүлдт — 12 метр үрхми.

Республикн сәдн 19—24 эдрн 21—32 градус дузан оолхми, республикнн аһа- дрд үзгин ранодт аһарн тем- ператур 38 градус үрхми.

Элстд сәдн 20—22 эд- рн 28—30 градус дузан болхми. Ирх хойр хонгт аһ- рин температур нежк кил- трхми.

Мана хайг:

Элст балһсн,
Ленинә уульнц, 243.
«Халымг үнн»
газетин редакц
Телефод: 5-54-09,
5-64-41

